

Lainsäädäntöneuvos Susanna Paakkola

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

(HE 48 /2020 vp.) Hallituksen esitys eduskunnalle maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla covid-19 -epidemian johdosta väliaikaisesti sovellettavia menettelyjä koskeviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousministeriö esittää seuraavassa vastineensa oikeusministeriän lausuntoon. Lausunnossa pyydetään kuvaamaan perusoikeuksiin kohdistuvia rajoituksia ja toisaalta rajaamaan niiden kestoja. Hallituksen esityksessä on useaan otteeseen tuotu esille, ettei siihen sisältyvillä lakiehdotuksilla rajoiteta perusoikeuksia tai muita oikeuksia. Esityksellä rajoitetaan vaikutuksia, jotka aiheutuvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla muusta lainsäädännöstä johtuvista rajoituksista ja covid-19-epidemian aiheuttamista terveysriskeistä.

Esitykseen sisältyvät, osakaskuntien kokousten järjestämistä koskevat säännökset olisivat luonteeltaan harkinnanvaraista sääntelyä. Kokousten järjestäjänä toimiva osakaskunta arvioisi voimassa olevan lainsäädännön ja ehdotetun lainsäädännön valossa käytettävissään olevia keinoja osakaskunnan kokouksen järjestämiseksi. Esityksessä ei puututa omistajan käyttöoikeuksiin tai määräämisvaltaan miltenkin osin, vaan sallitaan määräämisvallan käyttäminen kokouksessa erilaisin keinoin poikkeustilan johdosta. Esityksessä ei myöskään rajoiteta yhdistymis- tai kokoontumisvapautta, vaan tarjotaan keinoja järjestää kokouksiin osallistuminen vaihtoehtoisilla tavoilla. Esityksessä on nimenomaan lähdetty siitä, että kokoukseen osallistumisessa hyödynnetään osakkaan käytettävissä olevia viestintävälineitä joustavasti jopa niin, että pelkkä näköyhteys yhdistettynä esimerkiksi pikaviestitoimintoon on riittävä, jos kokouksen järjestäjä arvioi tämän riittäväksi osakkaan tunnistamisen kannalta ja ratkaisu turvaa osakkaan osallistumismahdollisuudet riittävällä tavalla. Säännös mahdollistaisi osallistumisen puhelimitse, sähköpostilla, videoneuvotteluna tai esimerkiksi skype for business- viestintäsovellusta hyödyntäen. Ministeriö ilmoittaa käsityksensä, että osakkaiden omassa intressissä on omaisuuden yhteishallinnon tehokas toteutuminen siten, ettei osakkaiden terveyttä vaaranneta. Ministeriö korostaa, että mikäli myöskään vaihtoehtoiset keinot eivät riitä varmistamaan osakkaiden turvallista osallistumista tai ylipäätään osallistumismahdollisuutta, esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta siirtää kokous järjestettäväksi niin pian kuin se on mahdollista rajoitusten päättymisen jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo Maanmittauslaitoksen tapaan, ettei kiinteistötoimituksen toimituskokoukseen osallistumisen vaihtoehtoisia menetelmiä koskeva säännös rajoittaisi kiinteistötoimituksen asianosaisten kokoontumisvapautta. Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan perustuslain 13 §:ssä tarkoitettu kokoontumisvapaus liitetään erityisesti

yhdistystoimintaan, oikeuteen järjestää kokouksia ja oikeuteen osallistua kokoukseen tai yhdistystoimintaan, ei viranomaismenettelyyn. Tämä tulkinta saa tukea muun muassa oikeusministeriön julkaisemasta Lainkirjoittajan oppaasta (luku 4.2.8). Ministeriö katsoo, ettei vaihtoehtoisia osallistumistapoja koskeva säännös rajoita asianosaisten yleistä kokoontumisvapautta. Asianosaiset voisivat halutessaan vapaasti kokoontua muussa yhteydessä. Ministeriö katsoo, ettei toimitusta koskevan päätöksen antaminen kirjallisessa menettelyssä myöskään rajoita toimituksen asianosaisten kokoontumisvapautta tai osallistumisoikeutta.

Ehdotetut toimitusmenettelyä koskevat säännökset edistävät esteetöntä osallistumista toimituskokoukseen. Toisin kuin oikeusministeriö lausunnossaan arvioi, merkitystä on annettava sille seikalle, että toimitusinsinöörin on viran puolesta ja virkavastuulla toimien varmistuttava siitä, että asianosaisten osallistumisoikeudet tulevat turvattua myös viestintäsovelluksia hyödynnettäessä. Asianosaisten oikeus saada asiansa asianmukaisesti käsiteltyä, oikeus tulla kuulluksi ja muut hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslain 21 §:n mukaisesti toimitusmenettelyn aikana kuitenkin niin, ettei vuorovaikutus edellytä fyysistä läsnäoloa toimituskokouksen muodossa. Hyvän hallinnon takeet turvataan myös siinä tilanteessa, ettei toimituskokousta järjestetä, vaan päätös annetaan kirjallisessa menettelyssä. Kokoontumisvapautta on tällä hetkellä rajoitettu, kuten oikeusministeriö huomauttaa, tartuntatautilain nojalla ja ehdotetun säännöksen tarvoitteena on edistää, asianosaisten eduksi, asian käsittelyä rajoitusten estämättä, kun asianosaiset ovat kuulemisen perustella yksimielisiä lopputuloksesta tai muussa laissa on säädetty valituskielto. Ministeriön käsityksen mukaan kiinteistötoimituksen asianosaisella ei ole lainsäätäjän harkintavallan ylittävää, universaalialta oikeutta vaatia kuulemistaan suullisessa käsittelyssä tai toimituskokouksen järjestämistä, kun perustuslain 21 §:ssä säädetetyt hyvän hallinnon takeet tulevat toteutettua kirjallisessa menettelyssä. Hyvän hallinnon takeet turvataan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) ja hallintolain (434/2003) säännösten mukaisesti. Koska esityksessä ei rajoiteta perusoikeuksia, perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksiä ei ole tarpeen käydä tarkemmin läpi.

Ministeriö ei kannata oikeusministeriön ehdottamaa vaihtoehtoista muotoilua 1 lakiehdotuksen 3 §:ään. Lausuntopalautteen perusteella ehdotettu säännös vastaa tarkoitustaan, ja se on toimeenpanoviranomaisten eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käsityksen mukaan selkeä.

Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan tällä hetkellä ei ole varmaa tietoa covid-19-epidemian kulusta eikä niin sanotun epidemian toisen aallon ajoituksesta. Ennusteiden ja ohjeiden tekeminen asiassa kuuluu toisen ministeriön toimialaan. Ministeriö korostaa edelleen, ettei esityksessä ehdoteta rajoituksia osakkaiden oikeuksiin, vaan mahdollistetaan osallistuminen uusilla keinoilla silloin, kun se ei ole mahdollista normaalissa menettelyssä. Mahdollisuus siirtää kokous on rajattu siten, että mikäli kokousta ei pystytä järjestämään edes näillä vaihtoehtoisilla keinoilla,

kokous on pidettävä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun rajoitukset ovat lakanneet. Ministeriö pitää tärkeänä, että 1-3 lakiehdotusten voimassaolo jatkuu vuoden 2020 loppuun.